

בעניין זה נחלקו אחרונים: בזבח תודה (צ,ב ד"ה האי) סובר שקדימת הראשון נאמרה רק על הדברים שנאמרו בסמוך לו בתוספתא, כמו קדימת פרים לאילים, "שאינם אלא מצד סברא בעלמא", ואינם תדיר או מקודש, וכן משמע בכסף משנה. אולם בחסדי דוד (לתוספתא פ"י ה"ג ופ"ו ה"ג) סובר שהכלל האמור בתוספתא מתייחס לכל דיני הקדימה, ואף אלה שמקורם מן התורה, משום שהכלל "אין מעבירין על המצוות" אף הוא מן התורה. כדעה זו מפורש כבר במאירי (הוריות יג,א: "ודברים אלו כולם" וכו'). בקרן אורה (פט,ט) סובר שיש לחלק בעניין זה: קרבנות שהתורה קבעה להביאם יחד, או שציותה להביא את שניהם ביום אחד (כגון תמיד ומוסף) – יש להביא אותם כסדרם, גם אם הדבר מצריך להמתין לקרבן שטרם הגיע. אולם שני קרבנות שהגיעו למקדש באקראי – הראשון שבהם יקרב, אפילו אם השני תדיר או מקודש.

מפירושו רש"י הנ"ל למשנה אודות קדימת השלמים יוצא ששאלה זו שנויה במחלוקת כבר במשנה, ביחס לשלמים שבאו אתמול לעומת חטאת ואשם שבאו היום: רבי מאיר מעדיף את קרבנות האתמול, ואילו חכמים מעדיפים את הקרבן המקודש יותר שבא היום⁶. אך, כאמור, רוב הראשונים פירשו את המשנה באופן אחר לגמרי.

מערכה רכא. קדימת קרבנות תדירים (פט,א; צא,א)

לכלל זה נזכרת גם קדימת קרבן התמיד, הקרב בכל יום, לקרבן מוסף, שאינו קרב אלא בשבת ומועד. על כך מקשים תוספות (ד"ה כל התדיר) מהאמור במקומות אחרים (פסחים נח,ב; מנחות מט,א; בבא קמא קיא,א): "מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר? תלמוד לומר: 'וערך עליה העולה' – עולה ראשונה", ואם כן יש מקור אחר לקדימת התמיד, ומה הצורך בפסוק נוסף? תוס' מתרצים, שהדרשה "העולה – עולה ראשונה" משמשת מקור לכך שהקטרת התמיד קודמת להקטרת כל הקרבנות, ואילו מהכתוב "מלבד עולת הבוקר" למדים ששחיטת התמיד קודמת לשחיטת המוספים.

אחרונים רבים תירצו את הקושיה אחרת, שהחיוב המיוחד להקדים את התמיד לשאר הקרבנות, הנלמד מ"העולה", חמור יותר מהחיוב הכללי הנלמד במשנתנו להקדים את התדיר. חילוק זה משתמע מלשון הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין א,ג): "לפי שאסור להקריב קרבן כלל קודם תמיד של שחר", בניגוד ללשונו (שם ט,ב) על קדימת תדיר:

אלא אפילו אם כבר הגיעו שני הקרבנות למקדש והם עומדים לפנינו – יש להקדים את זה שבא ראשון. טעם הדבר, מפני שכבר נתחייבו הכהנים בהקרבנות של הראשון משעה שבא לעזרה⁵. יתכן טעם נוסף לדבר, שמצד ההלכות שבין אדם לחברו ותקינות סדרי המקדש אין זה ראוי שמי שבא ראשון עם קרבן פחות בחשיבותו יצטרך להמתין לבאים אחריו בגלל שהביאו קרבן חשוב משלו. אולם החזון איש (מנחות סי' לג,יז) מסתפק, שמא כוונת התוספתא רק למקרה שהאחד הגיע והשני עדיין אינו לפנינו, וכך נקט בחזון יחזקאל. נראה שלדעתם יש מקום להוה-אמינא שנמתין לקרבן אפילו אם אינו לפנינו, כאשר שני הקרבנות קשורים זה לזה, ראה להלן בשם הקרן אורה.

על איזה מכללי הקדימה נאמרו הדברים? משפט זה מופיע בתוספתא כהמשך לפסקה על קדימת פרים לאילים וכבשים, וזוהי הפסקה האחרונה בה בעניין סדרי הקדימה בהקרבה. יש להסתפק, אפוא, האם כלל זה נאמר על כל דיני הפרק, או שמא רק על הכלל האחרון של קדימת מין הקרבן, שהוא כלל בעל חשיבות נמוכה יותר, כאמור. אף הרמב"ם הביא הלכה זו כהמשך לדין קדימת המנחות לדין והיין לשמן, ולא ברור האם כוונתו רק לקדימה מסוג זה, או שבכך סייג את כל דיני הקדימה, שלעולם הראשון קודם.

נאמר במשנה: "כל התדיר מחבירו – קודם את חבירו. התמידין קודמין למוספין, מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש, מוספי ראש חודש קודמין למוספי ראש השנה, שנאמר (במדבר כח,כג): מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה". דין קדימת דבר תדיר לדבר שאינו תדיר, שמקורו במשנתנו, נוהג גם בדינים אחרים שבתורה, כמו תפילות וברכות (ראה לקמן צא,א), ונידון בהרחבה על ידי הפוסקים; אך כדרכנו נתמקד בשאלות הנוגעות להקדמת התדיר בעבודת המקדש. יש לברר מהי גדרה וחומרתה של הקדמה זו.

הקדמת התדיר: האם היא חובה ומתי?

במפרשים קיים דיון במידת החיוב להקדים את התדיר, ונקודת המוצא לו היא בירור מקור הדין בתורה. כמובא לעיל, המשנה דורשת את דין קדימת התדיר מהכתוב "מלבד עולת הבוקר". בין הדוגמאות המופיעות במשנה

5. מקדש דוד סי' ט,א. על פי זה חידש, שהדברים אמורים רק בקרבנות של שני אנשים, מפני שאחריות הכהנים להקריב את הקרבן חלה רק משעת ההגעה לעזרה, ונמצא שהחיוב להקריב את הקרבן הראשון שהגיע חל קודם, אף על פי שאינו תדיר. לעומת זאת בקרבנות של איש אחד החיוב להקדים את התדיר והמקודש מוטל לא רק על הכהנים אלא גם על הבעלים, ומבחינת הבעלים חיוב זה חל עוד לפני ביאתו לעזרה, ולכן יש להקדים את התדיר והמקודש. לפי זה כתב, שבקרבנות ציבור, שגם

6. עוד יוצא מפירושו למשנה (ד"ה שלמים שבאו אמש וד"ה וחסאת), שקדימת זה שבא אתמול היא דווקא אם גם נשחט היום לפני חברו, אבל אם טרם נשחטו וכעת שניהם עומדים לפנינו – הכל מודים שהמקודש עדיף. אך נקודה זו תלויה במשא ומתן בגמ' שם, ולפי מסקנתה יתכן שהקדימה היא גם כששניהם עומדים לפנינו, חיים או שחוטים (עיין ברש"י צא,א ד"ה הא דיום וד"ה היכי דמי).

מפסוק מפורש: "והקריב את אשר לחטאת ראשונה" (ויקרא ה,ח).⁶

קדם ושחט את שאינו תדיר. הגמרא מסופקת האם יש להמתין ולמרס בדמו עד שישחט את התדיר ויזרוק את דמו. מסקנתה, שאין צורך להמתין, אבל אם נשחטו שניהם – ימתין וימרס בדמו של זה שאינו תדיר עד הקרבת התדיר.

כשהקדים לשחוט את שאינו תדיר

הגמ' (צא,א) מתלבטת במקרה ששחט את שאינו תדיר, האם כעת ימשיך בהקרבתו, או יפסיק עד לשחיטת התדיר וזריקת דמו ואז יחזור לקרבן הראשון. ממהלך הסוגיה מתברר שספק זה נוגע גם לקדימת מקודש (רש"י ד"ה הא דיום).

האחרונים התקשו בספקה של הגמרא: הרי קיימא לן "אין מעבירין על המצוות", ומכיוון שאוחז במזרק ובו הקרבן שאינו תדיר – הרי מצות הזריקה מזומנת לו, וראוי שימשיך בה! והשיבו, ש"אין מעבירין" נאמר (על כל פנים לפי הספק בגמ', טרם שנפשט) רק כששתי המצוות שקולות בחשיבותן (עיין עולת שלמה ובהרחבה בחמדת דניאל). בחמדת דניאל הקשה עוד: מדוע לא נאמר כאן: "העוסק במצוה פטור מן המצוה", ובעודו עוסק בשלמים הוא פטור מן החטאת! ותירץ, שמצות זריקת הדם היא מצוה נפרדת מן השחיטה

מקדימת תדיר, וימרס בדם העולה עד שתשחט החטאת, וראה על כך במערכה הבאה.

5. כמה צדדים לקושיה זו: מכיוון שהעדפת התדיר אינה חובה, צריך לומר שמדובר במי ששחט כדין את מי שאינו תדיר ואחר כך החליט לעשות מצוה מן המובחר וכעת הוא מתלבט מה ראוי, וזה דחוק. ועוד, שלכאורה מדין "אין מעבירין על המצוות" לא מסתבר שימרס בדמו עבור הקדמת התדיר אם איננה חיוב. גם קשה ממשקנת הגמ' שם, שמוכיחה מהדין שאם הקדים את שחיטת הפסח לשחיטת התמיד ימרס בדמו שכן הדין גם בתדיר ואינו תדיר, ומה הראייה? הרי קדימת התמיד לפסח נלמדת מלשון התורה "בערב" ו"בין הערביים", ובוודאי זהו חיוב לכתחילה.

6. לגבי "כל המקודש מחבר" הדבר תלוי בשאלה האם כלל זה נלמד מפסוק (ראה במערכה הקודמת). מן הספק בגמ' לגבי תדיר ומקודש, איזה מהם עדיף, משתמע שאין הבדל ביניהם ברמת החיוב.

"שכל התדיר מחבירו קודם את חבירו, וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו", כלשון משנתנו. באחרונים הציעו כמה השלכות אפשריות מהבדל זה:

א. החובה להמתין לקרבן התמיד קיימת אפילו אם התמיד טרם הובא לעזרה; לעומת זאת מותר להקדים קרבן שאינו תדיר אם התדיר עדיין אינו לפנינו (שפת אמת)¹. במקדש דוד (סי' ט,א) שלל תירוץ זה (בלי להזכיר את השפת אמת), שכן הפסוק "מלבד עולת הבוקר" מדבר על קרבנות הציבור, ובהם לדעתו יש להקפיד על סדר ההקרבה אפילו אם זה שאינו תדיר אינו לפנינו.²

ב. התמיד חייב להיות לפני כל קרבן אחר; לעומת זאת התדיר אינו חייב להיות לפני שאינו תדיר, ויכולים הם להעשות בבת אחת, ובלבד שזה שאינו תדיר לא יקדם לתדיר (מקדש דוד שם)³.

ג. בתמיד אם עבר ושחט קרבן לפניו – יש להמתין בזריקת הדם עד שיישחט התמיד ויזרוק את דמו; לעומת זאת בתדיר הסיקה הגמ' (להלן צא,א, וראה להלן) שאין צורך להמתין (מראה כהן, על פי תוס' במנחות מט,ב ד"ה ת"ל, שכתבו דין זה בתמיד)⁴.

ד. בעל קדשי דוד מחדש יתירה מזו: בתמיד ההקדמה היא חובה גמורה ואסור לשנות את הסדר (אם כי לרוב הדעות הדבר אינו מעכב, עיין שערי היכל למסכת יומא, מערכה סט); בתדיר אין חובה להקדימו, אלא שראוי לכתחילה לעשות כן. טעמו של דבר, שהפסוק "מלבד עולת הבוקר" לא נאמר בלשון ציווי, אלא שמלשון הפסוק, האומר שהמוסף קרב "מלבד עולת הבוקר", ניתן להבין ממילא שהתמיד קודם למוספין. בגמ' (צא,א) לא משמע כן, שכן היא דנה על מקרה שקדם ושחט את שאינו תדיר, האם כעת ימרס בדמו עד שחיטת התדיר או יזרקנו (ראה להלן)⁵. גם לשון הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין ט,ג) מוכיחה שלא כדבריו: "עבר או שכח ושחט את שאינו תדיר...".

יש הבדל מהותי בין ביאורי האחרונים הללו, שכן לפי החילוקים הראשונים בין תמיד לתדיר יש כאן חומרא מיוחדת בתמיד, ושאר דיני הקדימה שבפרק ("כל המקודש" וקדימת חטאת לעולה) – דינם כתדיר. לעומת זאת על פי דעת בעל קדשי דוד יש כאן קולא מיוחדת בתדיר, ואילו קדימת חטאת לעולה היא חיוב גמור, שכן היא נלמדת (צא,

1. בשפת אמת מוכיח מערכין יא,ב, שגם בתמיד, אם ידוע שלא יוקרב כלל היום, מסיבה כלשהי – מותר להביא קרבנות אחרים (לדיון על כך עיין שערי היכל למסכת יומא, מערכה סט), אבל אם ידוע שיוקרב וכעת אינו לפנינו – יש הבדל בין תמיד לבין שאר תדיר.

2. טעמו של דבר: החובה על הכהנים להקריב את קרבנות היחיד המגיעים למקדש מוטלת עליהם רק משעה שהגיע הקרבן למקדש, ולכן הבא ראשון – קרב ראשון, כי חיוב הקרבתו חל קודם. לעומת זאת בקרבנות הציבור מוטל על הכהנים, כחלק מכלל ישראל, לדאוג מראש להקרבת הקרבן, והחיוב לא נוצר רק משעת ההגעה למקדש, ולכן אין נפקא מינה מתי באו.

3. הוא מוכיח זאת מהדין (מנחות פט,א) שמתור לערב נסכי תמיד בנסכי מוסף ולהביאם יחד.

4. כיוצא בזה כתב בשפת אמת כאן לעניין קדימת חטאת לעולה, שהיא חמורה

אינו מוכרח, ואם כן לא ברור על סמך מה פשט הרמב"ם את הספק בגמ'.

קרבן מצוי

בגמ' (צא,א) נאמר שקרבן המצוי יותר מחברו, אלא שאין לו תאריך קבוע (כגון שלמים לעומת חטאת ואשם), אינו נחשב "תדיר"⁷. על פי לישנא בתרא שם, אם קיים פער גדול בתדירות הדברים (כגון ברית מילה, המצויה מדי יום, בהשוואה לקרבן פסח) – הרי זה "תדיר".

בתרומת הדשן (סי' רסו) הביא את שתי הלישונות בלא הכרעה (אלא שלעניין קריאת מגילה ומילה הכריע שקריאת מגילה קודמת). וכן בשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדו"ק סי' ט) כתב שהוא ספיקא דדינא. לגבי סדר הדברים בתקיעת שופר ומילה, כתב בשולחן ערוך (או"ח סי' תקפד ס"ד) שהמילה קודמת, ובגמ' ובמשנה ברורה נימקו זאת על פי לישנא בתרא כאן, שהמילה נחשבת תדירה ביחס למצוה הנעשית פעם בשנה, אך הביאו טעמים נוספים (ועיין בשדי חמד, כללים, מערכת ת' כלל ג).

בשו"ת מכתם לדוד (יו"ד סי' מו) ובחמדת דניאל (כאן) כתבו, שהכל מודים ש"מצוי" נחשב תדיר במידה מסוימת, שהרי בית הלל (בברייתא צא,א) מחשיבים את ברכת היין כתדירה, אלא שזה בביררה בין שתי מצוות שקולות בקדושתן, והדיון הוא האם גם בעדיפות התדיר על פני מקודש יש משקל ל"מצוי"⁸. מראייתם מברכת היין וברכת היום משתמע שהדברים אמורים אפילו במצוי שאינו בפער גדול כל כך לעומת חברו.

סיכום

מצוה להקדים את הקרבנות התדירים לפני אלו שאינם תדירים. האחרונים נקטו שמידת החיוב להקדים את התדיר איננה כמו החובה להקדים את התמיד לפני שאר הקרבנות. לפיכך ניתן להקריב תדיר ושאינו תדיר בבת אחת, בניגוד לתמיד, שצריך להיקרב לפני שאר הקרבנות (מקדש דוד). יש אומרים שניתן אף להקדים את שאינו תדיר לפני קרבן תדיר שעדיין לא הובא לעזרה (שפת אמת, ובמקדש דוד חולק). יש שחידש יתירה מזו, שהקדמת התדיר איננה חיוב כלל, אלא שראוי לעשות כן (קדשי דוד, ובגמ' וברמב"ם לא משמע כן). אם הקדים ושחט את הקרבן שאינו תדיר – יזרוק את דמו ולא ימתין לשחיטת התדיר, אלא אם כן שחט לאחר מכן גם

והקבלה, ולאחר שכבר קיבל את הדם – יש לפניו שתי מצוות חדשות: זריקת דם השלמים ושחיטת החטאת.

הגמ' אומרת, שבמקרה שלאחר שחיטת זה שאינו תדיר שב ושחט גם את התדיר, וכעת שניהם ממתנינים לזריקת דם – אין ספק שכעת זריקת דם התדיר קודמת.

לבסוף הגמ' מנסה לפשוט מהמשנה בפסחים (פ"ה מ"ג), האומרת שהשוחט את הפסח קודם התמיד צריך למרס בדמו עד שישחט את הפסח, ומכאן שאם שינה מן הסדר הראוי – צריך לעכב את הקרבן! ודוחה, שמלשון המשנה שם "עד שיזרק הדם", ולא "עד שישחט ויזרק הדם", משתמע שמדובר שאחרי שחיטת הפסח שחטו הכהנים את התמיד, ורק במקרה זה יש להמתין, כאמור.

הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין ט,ג) פוסק: "עבר או שכח ושחט את שאינו תדיר או הפחות בקדושה תחילה – מקריבו ואחר כך שוחט את התדיר או את המקודש. ואם נשחטו שניהם כאחד – יהיה זה ממרס בדם עד שיזרק דם התדיר או דם המקודש". הרמב"ם הכריע שימשיך לעשות את שאינו תדיר, משום שהגמ' בדחייתה את הראיה מפסחים מדייקת מהמשנה שם כצד זה (כסף משנה). על לשונו "נשחטו שניהם כאחד" העירו המפרשים, שאין כוונתו ל"כאחד" דווקא, ואפילו אם קדם ושחט את שאינו תדיר, אם שב ושחט את התדיר לפני זריקת הדם – הרי זה "כאחד" (ר"י קורקוס, ערוך השולחן קיט,ז, ושפת אמת צא,א).

בהל' קרבן פסח (א,ד) כתב הרמב"ם באופן סתמי, שאם שחט את הפסח קודם התמיד – "יהא אחד ממרס בדם הפסח עד שיזרק דם התמיד", ולא חילק, שאם עדיין לא נשחט התמיד – יזרקו את דם הפסח. יש שפירשו שזוהי כוונתו, וכשם שהגמ' מדייקת מלשון המשנה "עד שייזרק" שהמובן שהתמיד כבר נשחט – כך יש לפרש את לשון הרמב"ם, וסמך על מה שהרחיב בהל' תמידין ומוספין (ר"י קורקוס בהל' קרבן פסח ו'שוהם וישפה' המובא ב'ספר הליקוט' שם). אולם בקרן אורה כאן סובר שהרמב"ם מחלק בין שני הדינים: בקדימת תדיר או מקודש, שהן עניין של מעלה גרידא, אין צורך למרס בדמו אלא רק אם נשחטו שניהם; אבל בתמיד ופסח, שקדימת התמיד נלמדת מפסוק מיוחד, חובה למרס בדם הפסח עד שישחט התמיד. לפי דבריו צריך לומר שהסוגיה דחתה את הראיה מפסחים באופן אפשרי מסוים, ויכלה לדחותו באופן אחר, שיש לחלק בין הנושאים; אך לפי זה הדיוק מלשון המשנה "עד שיזרק"

7. הגמ' מביאה את הספרא (ויקרא חובה פרשתא א,ו) שאומרת שהמילה תדירה מן הפסח, ומוכיחה מכאן שמצוי נחשב תדיר, ודוחה: "מאי תדירה? – תדירה במצוות", ופירש רש"י שיש עליה הרבה ציוויים ונכרתו עליה י"ג בריתות. רבנו הלל בפירושו לספרא שם גורס ומפרש אחרת: "מאי תדירה? תדירה במצוי, דמצויה כמה פעמים בשנה". נראה שכוונת התירוף כן: ה"תדיר" שהוזכר שם אין פירושו כמו התדיר במשנתנו, ויתרונו איננו מחמת הכלל "כל התדיר מחברו קודם את חברו",

8. לפי זה הגמ' מקשה מפסח ומילה מפני שהפסח מקודש ממנה (חמדת דניאל).

במחלוקת בין לשונות האם הוא נחשב כתדיר. יש אומרים, שאם הקרבנות שוים בחשיבותם – הכל מודים שיש עדיפות למצוי (מכתם לדוד; חמדת דניאל).

את התדיר וכעת שניהם עומדים להיזרק (מסקנת הגמ' ופסק הרמב"ם).

קרבן המצוי יותר מחברו, בפער ניכר ביניהם – דינו שנוי

מערכה רכב. דיני קדימה בהקרבת חטאת ועולה (פט-א, צ-א)

שיטת מהר"י קורקוס: כל מעשי החטאת קודמים לעולה מהר"י קורקוס (הל' תמידין ומוספין טו, סובר, שכאשר יש לפנינו חטאת ועולה – יש לעשות את כל מעשי החטאת, ורק לאחר מכן לעבור לעולה, משום שאין מעבירין על המצוות². הדין ברישא, לפיו אברי העולה קודמים לאימורי חטאת, נאמר רק במקרה מיוחד בו הזדמנו שתי ההקטרות כאחת. כדעה זו כותבים גם הכסף משנה והתוספות יום טוב ורבים מהאחרונים.

הריק"ו מדייק כך מדברי רש"י, הכותב: "דם חטאת קודם לדם עולה – אם שניהן שחוטין ועומדין לזרוק. אברי עולה קודמין... אם נזרקו דמי שניהן". מדבריו מתברר שקדימת אברי העולה נאמרה רק במקרה מסוים, ויש כאן למעשה שלוש הלכות: א. כשיש לפנינו חטאת ועולה חיים – החטאת בכללה קודמת. ב. אם מסיבה כלשהי נשחטו שתייהן, ולפנינו שני מיני דמים – החטאת קודמת. ג. אם נזרקו הדמים וכעת לפנינו שתי הקטרות – העולה קודמת.

מדברי רש"י אודות המקרה השלישי משתמע, שאם נשחטו שתייהן וטרם נזרק דמן – לכתחילה יש להקדים את החטאת גם בהקטרתה, ורק בדיעבד, אם נזרקו דמי שתייהן לפני הקטרת החטאת, יש להקדים את הקטרת העולה. ברם, מדברי הריק"ו שם נראה, שאם שני הקרבנות נשחטו, יש לעשות כסדר האמור ברישא: דם החטאת, דם העולה, אבריה ואימורי החטאת. אפשר שטעמו, שלא מסתבר למרס בדם העולה עד סיום הכנת אימורי החטאת והקטרתם, ולכן יש לזרוק את דם העולה מיד לאחר דם החטאת, וממילא גם להקטיר את אבריה (וראה להלן מקור לכך בגמ').

יש שפירשו את דברי רש"י אחרת: האוקימתא "כששניהם שחוטין" לא באה לומר שכאשר שניהם חיים החטאת בכללה קודמת לעולה בכללה, אלא שאם טעה והקדים את שחיתת העולה ועדיין לא שחט את החטאת – יש להקדים את מעשי העולה לזריקת דם החטאת (שפת אמת). כמו כן, האוקימתא "כשנזרקו דמי שניהן" לא באה לומר שרק במקרה זה אברי העולה קודמים, אלא לאפוקי

המשנה דנה על הכלל "כל המקודש מחברו קודם את חברו", כיצד הוא מיושם בחטאת ועולה. בעניין זה מבחינה המשנה בין זריקת הדם לבין ההקטרה: בזריקה – החטאת קודמת לעולה, מפני שזריקת הדם מכפרת, וכפרת החטאת חשובה יותר, ואילו בהקטרה – איברי העולה קודמים לאימורי החטאת, מפני שהעולה כליל לאישים. המפרשים דנים בשאלה כיצד מתקיים דין זה הלכה למעשה, והאם הוא מעכב.

האפשרויות להבנת המשנה

מן הרישא של המשנה: "דם החטאת קודם לדם עולה... אברי עולה קודמים לאימורי חטאת" ניתן להבין, שכאשר חטאת ועולה באים לפנינו סדר הדברים הוא זה: יש לזרוק תחילה את דם החטאת, אחר כך להפסיק בעבודת החטאת, לעשות את כל מעשי העולה, דמה ואבריה, ולבסוף לחזור אל החטאת ולהקטיר את אימוריה.

ברם, בסיפא של המשנה נאמר (לגרסת השטמ"ק אות ח, וכן משמע בתוס' צ,א ד"ה חטאת): "חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה. חטאת העוף קודמת לעולת העוף". כמו כן נאמר בבביתא (צ,א): "זה בנה אב לכל חטאות, שיקדמו לעולות הבאות עמהן: בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפילו חטאת העוף לעולת בהמה". מלשון זו משתמע שהחטאת בכללה עם כל מעשיה קודמת לעולה בכללה (הראיה אינה מחטאת העוף, שאין בה הקטרה כלל, אלא מחטאת בהמה).

בפרשיות התורה יש ראיות לכאן ולכאן: בקרבנות שבעת ימי המילואים (שמות כט; ויקרא ח) נעשתה הקרבת החטאת תחילה בשלמות (כולל שריפת בשרה מחוץ למחנה!), ורק לאחר מכן החלה עבודת העולה. כך גם בתיאור עבודת היום השמיני למילואים (ויקרא ט). לעומת זאת, בפרשת עבודת יום הכיפורים (ויקרא טז) הסדר הוא: מתן דם החטאות, עשיית העולה, ולאחר מכן הקטרת חלבי החטאות¹.

2. בטהרת הקודש כאן כתב טעם נוסף לדעתו, שאימורי החטאת הם חלק מן הכפרה, וגם עליהם יש לומר: "ריצה פרקליט – נכנס דורון אחריו". אך יש לשאול, מדוע אם כבר נזרקו שני הדמים אברי העולה קודמים לאימורי החטאת? והגמ' (פט,ב) אומרת על אימורי החטאת "דקאתי מכח מכפר", ולא שיש בהם כפרה!

1. הנצי"ב בויקרא ט, ויג מסביר טעמו של דבר: הסדר הנכון הוא כעבודת יום הכיפורים, אבל במילואים האש ירדה משמיים רק לאחר העלאת כל האימורים והאברים, וכך הקטרת העולה, שאבריה היו מעל לאימורי החטאת, קדמה לחטאת. על פי שיטת בעל קרן אורה להלן אין סתירה בין הדברים, ובדרך כלל ניתן לעשות כך או כך, על פי רצון הכהן.